

<https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/v-bronasti...>

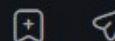
1 / 5

V bronasti dobi v južni Nemčiji visoka mobilnost žensk, moški večinoma ostajali v lokalnih skupnostih

V Ljubljani je gostoval ugledni profesor predzgodovinske arheologije dr. Philipp W. Stockhammer

14. marec 2025 ob 17.04 • Ljubljana - MMC RTV SLO

M. K.

V tem tednu je Ljubljano obiskal nemški profesor predzgodovinske arheologije dr. Philipp W. Stockhammer, ki je predstavil izsledke nekaterih novejših raziskav arheoloških najdb bronaste dobe.

Na območju reke Lech v južni Nemčiji so ugotovili, da je bila zelo visoka mobilnost žensk, ki so prihajale tudi z več kot 400 kilometrov oddaljenih regij.

Philipp W. Stockhammer je profesor na **Univerzi** LMU v Münchnu ter sodirektor Max Planck-Harvard raziskovalnega centra za arheološko in naravoslovno raziskovanje starega Sredozemlja pri Max Planck Inštitutu za evolucijsko antropologijo v Leipzigu. Foto: Nebojša Tejić

Stockhammer, ki je Ljubljano obiskal v sklopu projekta MATERS in **Leta dediščine FF**, ki ga organizira **Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani**, je profesor na **Univerzi** Ludwiga-Maximilian v Münchnu in sodirektor Max Planck-Harvard raziskovalnega centra za arheološko in naravoslovno raziskovanje starega Sredozemlja pri Max Planck Inštitutu za evolucijsko antropologijo v Leipzigu. Na **Filozofski fakulteti**

<https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/v-bronasti...>

2 / 5

v Ljubljani je imel dve predavanji, in sicer na temo *Družina in migracije v bronastodobni Grčiji: nova arheogenetska dognanja* ter *Od laboratorija do aplikacije: Novi pristopi k analizam in komunikaciji arheološke dediščine*. Na slednjem je predstavil obsežne interdisciplinarne raziskave mikroregije doline reke Lech v južni Nemčiji, ki vključuje obdobje 3. in zgodnjega 2. tisočletja pr. n. št. V raziskavo je bilo vključenih več kot 400 grobov, radiokarbonske in izotopske analize ter genetske preiskave 104 posameznikov pa so vodile do novih spoznanj o prazgodovinskih družbah.

Interdisciplinarna raziskava ni ponudila le vpogleda v kompleksnost lokalnih zakonitosti pri partnerskih zvezah, kot tudi vzorce mobilnosti in različne načine vzgoje, ki so temeljili na spolu in starosti, temveč tudi boljše razumevanje oblikovanja skupin grobov na grobiščih, pravila nasledstva v zaselkih in povezavo med grobnimi pridatki v grobovih in položajem umrlega posameznika v skupnosti zaselka. Foto: Nebojša Tejić

Po poroku se je par naseli v skupnosti moževe družine

Kot se je izkazalo, je visoka mobilnost žensk v tem obdobju igrala pomembno vlogo pri prenosu tehnoloških znanj in kulturnih praks. Moški so večinoma ostajali v lokalnih skupnostih. Sistematično premikanje bi lahko bila posledica obsežne institucionalizirane in morda spolno ter starostno pogojene mobilnosti. Številne ženske so na območje, zajeto v raziskavi, prišle v pozni adolescenci, vendar niso imele potomcev z lokalnimi moškimi, kar po besedah Stockhammerja nakazuje na specifične družbene in kulturne prakse. Na stroga in razširjena družbena pravila pa kaže eksogamija in patrilokalnost, se pravi družbeni vzorec, pri katerem se par po poroki naseli v skupnosti moževe družine, ki so na tem območju prevladovali 800 let, od približno 2500 do 1700 pr. n. št.

Kompleksna družbena organizacija

Arheološke in bioarheološke (genetske in izotopske) analize so pokazale veliko bolj kompleksne družbene strukture, kot bi nemara pričakovali. Tradicionalni pogled na zgodnjo bronasto dobo se pogosto osredotoča na statusne razlike med kmeti in elitami, vendar pa so se v družbeni organizaciji prepletali različni sloji. Prisotna je bila drugačna družbena neenakost, in sicer so kompleksna hierarhična gospodinjstva vključevala osrednjo družino z visokim statusom, nelokalne ženske z visokim statusom ter lokalne posameznike z nizkim statusom. Mnoge nelokalne ženske so verjetno prihajale iz območij kulture Únětice, ki so oddaljena vsaj 350 km. Skupnosti so bile podobne poznejšim zgodovinskim družbenim strukturam, kot so grški oikos ali rimska familia, ki sta vključevala tako sorodnike kot podrejene posameznike, kot so bili na primer služabniki.

📷 Sodobne arheološke raziskave omogočajo, da stroka sledi biološkim družinam in migracijam v bronasti dobi na popolnoma nove načine. Foto: Nebojša Tejić

Prek videoigre do znanja o bronasti dobi

Na predavanju je Stockhammer ponudil vpogled v najnovejše arheološke raziskave ter inovativne pristope k interpretaciji arheološke dediščine, s posebnim poudarkom na povezovanju različnih znanstvenih disciplin. Dotaknil se je tudi sodobnih pristopov komuniciranja znanosti in ob tem poudaril sodelovanje med znanstveniki in umetniki, ki skupaj ustvarijo vizualizacijo preteklosti na način, ki je dostopen najširšemu občinstvu. Predstavil je računalniško igro *Bronzeon*, ki so jo razvili skupaj z enim od podjetij in jo na številnih nemških šolah uporabljajo za učenje o bronasti dobi in spoznavanje arheoloških odkritij. *"Igra temelji na principu 'učenja skozi*

umiranje', kar pomeni, da moraš skrbno premisliti, kje gradiš, kaj ješ in podobno. Na lastno odgovornost lahko loviš divje svinje in ješ ptice, vendar moraš biti previden, saj imajo lahko kugo," je opisal koncept igre. Opozoril je na omejeno financiranje komuniciranja znanosti: "Univerze so vesele in ponosne, ko naše rezultate raziskav in računalniško igro vidijo v medijih in šolah, a za komunikacijo s širšo javnostjo ne bi plačale – tudi računalniška igra je bila tako večinoma financirana s strani podjetja".

📷 Nova spoznanja zahtevajo tudi zanimive načine posredovanja širšemu občinstvu. V zadnjem delu svojega predavanja je zato predstavil računalniško igro *Bronzeon*, ki so jo ustvarili, da bi skozi igro otrokom omogočili, da se seznanijo s temi arheološkimi odkritji in pomenom arheološke dediščine za sodobne družbe. Foto: Nebojša Tejić

Integriranje arheoloških in naravoslovnih podatkov

Philipp W. Stockhammer je od leta 2024 tudi častni profesor na **Univerzi Aarhus** na Danskem. Leta 2008 je pridobil doktorat na **Univerzi** v Heidelbergu. Nadaljeval je kot podoktorski raziskovalec v Heidelbergu do leta 2016 in leta 2013 prejel venio legendi na **Univerzi** v Baslu. Je vodja ali eden od vodij številnih raziskovalnih projektov o bronasti in starejši železni dobi v Srednji in Jugovzhodni Evropi, Egejskem prostoru in Vzhodnem Sredozemlju.

Philipp W. Stockhammer je dobitnik ERC Starting grant in leta 2020 ERC Consolidator grant. Foto: Nebojša Tejić

Stockhammerjevo raziskovalno delo se osredotoča na transformativno moč medkulturnih srečanj, socialnih praks ter integracijo arheoloških in naravoslovnih podatkov pri proučevanju socialne pripadnosti, mobilnosti, hrane in zdravja.

V Slovenijo prišel v okviru projekta MATRES (Materialna odpornost v času okoljskih in družbenih sprememb), ki bo z interdisciplinarnim in inovativnim pristopom med drugim raziskoval, kako so se človeške skupnosti v preteklosti prilagajale različnim okoljskim in družbenim izzivom – od globalnih podnebnih sprememb, izbruhov kužnih bolezni, do lokalnih pojavov, kot so poplave, plazovi in spreminjanje rek. Projekt preučuje tudi vpliv migracij, vojaških spopadov ter drugih družbenih sprememb, pri čemer analizira mehanizme odpornosti in prilagajanja skupnosti skozi čas. Projekt povezuje štiri fakultete Univerze v Ljubljani – Filozofsko fakulteto, Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo, Biotehniško fakulteto in Naravoslovnotehniško fakulteto – ter številne ugledne domače in tuje partnerske institucije, kot so ZRC SAZU, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Inštitut Max Planck in Vrije Universiteit v Bruslju in mnoge druge.